языкознание / Отв. ред. А.В. Десницкая. – Л.: Наука, 1986. – 300 с.

7. Леонтьев А.А. Основы психолингвистики. – М.: Смысл; СПб.: Лань, 2003. – 287 с.

8. Потебня А.А. Теоретическая поэтика. – М.: Высш. школа, 1990. – 334 с.

9. Селіванова О.О. Пареміологічні парадокси в східнослов'янських мовах // Мовознавство. – 2003. – №1. – С. 60 – 65.

10. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. – Полтава: Довкілля-К, 2006. – 716 с.

11. Українська мова. Енциклопедія. – К.: Укр. енциклопедія, 2000. – 752 с.

12. Шарманова Н.М. Емотивна інтеріоризація дійсності в семантичній будові афоризмів (на матеріалі прози П.А. Загребельного) // Вісник Запорізького національного університету: Зб. наук. праць. Філологічні науки. – Вип.2. – Запоріжжя: Вид-во ЗНУ, 2006. – С. 291 – 295.

Список використаних джерел:

1. Матіос М. В. Солодка Даруся: Драма на три життя. – Львів: ЛА Піраміда, 2005. – 176 с.

2. Покальчук Ю. В. Заборонені ігри: Повісті. – Х.: Фоліо, 2005. – 222 с.

3. Чорногуз О. Ф. Дари пігмеїв. – К.: Вид. центр ВУС, 2005. – 240 с.

Стаття надійшла до редакції 20.07.2010

УДК 81'243:371.213

Ірина Мінчак, *здобувач кафедри методики викладання іноземних мов Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*

ОСОБЛИВОСТІ СПРИЙНЯТТЯ ІНШОМОВНИХ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ У КОНТЕКСТІ ПОЛІКУЛЬТУРНОГО ВИХОВАННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Стаття присвячена розкриттю особливостей сприйняття іншомовного художнього твору майбутнім вчителем іноземних мов, за допомогою якого він долучається до іншомовної культури, звичаїв, традицій, виховує у собі позитивне уявлення, оцінку про загальнолюдські моральні цінності, що у майбутньому сприятиме професійному рівню міжкультурної комунікації.

Ключові слова: *полікультурне виховання, художні твори, іноземна мова, реципієнт.*

Статья посвящена раскрытию особенностей восприятия иноязычного художественного произведения будущим учителем иностранных языков, с помощью которого он приобщается к иноязычной культуре, обычаям, традициям, воспитывает в себе позитивное представление, оценку об общечеловеческих моральных ценностях, что в будущем будет способствовать профессиональному уровню межкультурной коммуникации.

Ключевые слова: *поликультурное воспитание, художественные произведения, иностранный язык, реципиент.*

The article is sacred to opening of features of perception of foreign artistic work the future teacher of foreign languages, by means of which he is attached to the foreign culture, customs, traditions, brings up in itself positive presentation, estimation about common to all mankind moral values, that in the future will assist the professional level of between cultural communication.

Key words: *poli cultural education, artistic works, foreign language, recipient.*

Постановка проблеми. Входження України до європейського освітнього, культурного та економічного простору, інтеграція з європейськими країнами зумовлюють суттєві зміни в житті країни, активно формують нову полікультурну реальність, яка характеризується новими відносинами між людьми, особливою системою цінностей. Культурне розмаїття сучасного суспільства спонукає кожну особистість до конструктивної взаємодії з представниками інших культур та формування позитивного ставлення, толерантності у відносинах з іншими націями, що й забезпечує збереження рівноваги культурного багатоманіття. Розв'язання цих завдань значною мірою залежить від системи освіти у ВНЗ та якості реалізації освітніх функцій, бо саме освіта сприяє передачі молодим поколінням соціокультурного досвіду людства, загальнолюдських та національних культурних цінностей. Полікультурне виховання акумулює у собі всі вищезгадані якості, а також є важливим елементом у формування загальної культури студентів.

З огляду на необхідність підготовки майбутніх фахівців до ефективного функціонування в академічному і професійному середовищі в умовах полікультурного простору, вагомого значення набуває володіння іноземними мовами, що є важливою передумовою інтеграції у світове та європейське співтовариство. Про це

This document was created using SOLID CONVERTER PDF To remove this message, purchase the product at www.SolidDocuments.com

зазначається у таких документах Ради Європи як "Загальноєвропейські рекомендації з питань мовної освіти" ("Common European Framework of References"), "Європейський мовний портфель" ("European Language Portfolio, 2000"), "План дій 2004 – 2006: сприяти вивченню мов і лінгвістичному різноманіттю" ("To Promote Linguistic Diversity and Language Learning: Action Plan 2004 – 2006"). У вищезгаданих документах концепції полілінгвізму та полікультурності є базовими.

У новітніх концепціях виховання сучасної людини з плюралістичним мисленням – Державна національна програма "Освіта" (Україна XXI століття) [4], Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті [9], Концепція педагогічної освіти [7] досить суттєве місце відводиться вихованню людини демократичного світогляду й культури, яка толерантно ставиться до звичаїв і традицій свого та інших народів, а також її готовності до життя і праці в сучасному полікультурному світі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Інтеграційні процеси та міжнародна співпраця актуалізують необхідність переосмислення цілей, завдань і змісту навчання іноземних мов, а саме принципу "вивчення мови і культури" як взаємозумовлених і взаємопов'язаних структур. Одним із шляхів долучення студентів до культурної спадщини країни, мова якої вивчається є іншомовна художня література. Полікультурний компонент іншомовних художніх творів розглядається багатьма вітчизняними та зарубіжними вченими у різних аспектах, зокрема: текст як основа навчання іноземних мов (І. Арнольд, І. Гальперін, Е. Кубрякова, М. Макаров, О. Москальська, Т. Ніколаєва, О. Олександрова, Н. Петрова, K. Brinker, M. Clyne, F. Erickson, J. Kristeva та ін.); формування міжкультурної компетенції у процесі навчання іноземної мови і культури (Н. Алмазов, В. Апальков, І. Бім, О. Поляков, В. Сафонова, В. Фурманова, M. Bennett, M. Byram та ін.); інтеграція компонентів культури в процесі професійної підготовки майбутнього вчителя іноземної мови (Н. Бібік, Н. Бориско, Т. Колодько, В. Калінін, С. Ніколаєва, В. Редька, Н. Скляренко та ін.); формування соціокультурної компетенції в процесі читання іншомовної художньої літератури (Л. Рудакова, Л. Смєлякова та ін.).

Іншомовна художня література розглядається у працях багатьох дослідників у різних аспектах:

- виховному (М. Бахтін, П. Богатирьова, В. Болотіна, Ю. Борєв, Л. Виготський, М. Каган, В. Кан-Калік, А. Мудрик та ін.);

- лінгвокраїнознавчому (І. Бабенко, Є. Верещагін, В. Костомаров; В. Сафонова, П. Сисоєв, Г. Томахін та ін.);

- психолінгвістичному аспекті сприйняття художнього тексту (В. Белянін, Г. Богін, В. Кан-Калик, Л. Смєлякова, В. Черниш, Н. Шарова, U. Esser, E. Gould, W. Iser та ін.);

- як міжкультурне спілкування автора і читача (М. Бахтін, В. Борєв, М. Каган, N. Holland та ін.). Однак, особливості сприйняття іншомовних художніх творів як важливого фактора у полікультурному вихованні майбутніх учителів іноземної мови потребують аналізу і узагальнення, що і зумовлює *актуальність* нашої статті.

Мета статті полягає у спробі охарактеризувати особливості сприйняття іншомовних художніх творів у полікультурному вихованні майбутніх учителів іноземної мови.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання наступних ***завдань***:

- визначити зв'язок мови і культури в підготовці студентів мовних ВНЗ;

- розглянути особливості художнього спілкування;

- проаналізувати процес художнього сприйняття іншомовних художніх творів;

- охарактеризувати взаємозв'язок художнього спілкування з художнім сприйняттям як фактора полікультурного виховання майбутніх учителів іноземної мови.

Виклад основного матеріалу. Полікультурна освіта і виховання сприяє гармонізації світу, відбувається взаємозбагачення національних культур, формування загальнолюдських цінностей і розвиток міжнародного співробітництва. Така освіта є базисною у формуванні майбутнього вчителя іноземної мови, бо саме вона виховує позитивне ставлення до представників інших народів, культурну чутливість, формує навички і вміння використовувати різні способи міжкультурного спілкування і плюралістичне мислення. Таким чином, можемо дійти висновку, що полікультурне виховання – це такий процес, що спрямований на виховання поваги та толерантного ставлення до різних культур, формування загальнолюдських і національних культурних цінностей, солідарності та вміння взаємодіяти у процесі комунікативної діяльності, яка базується на засадах гуманізму, культурного діалогу, демократизму. Розглядаючи питання полікультурного виховання майбутніх учителів іноземної мови, доцільно наголосити про важливість іншомовної художньої літератури як джерела іноземної мови і культури.

У вимогах до професійної підготовки вчителів

This document was created using SOLID CONVERTER PDF To remove this message, purchase the product at www.SolidDocuments.com

іноземної мови, які відображені у Загальноєвропейських рекомендаціях з питань мовної освіти ("Common European Framework of References") наголошується, що багатий спадок різних мов і культур Європи є спільним джерелом для взаємного розвитку [5]. Як зазначається у Програмі з англійської мови для університетів та інститутів, основними компонентами оволодіння іноземною мовою є розуміння іноземної та рідної культур, усвідомлення природи мови, оскільки вони складають невід'ємну частину загальної освіти студентів, відіграють важливу роль у подальшій професійній діяльності майбутніх учителів іноземної мови [10]. Згідно цього, навчання іноземної мови повинно забезпечити безпосередній доступ до іншої національної культури, збагатити студентів-філологів художньо-культурною і художньо-естетичної інформацією. Адже через різноманітність мов для нас відкривається багатство світу і різноманітність того, що ми пізнаємо в ньому, людське буття стає для нас ширше, оскільки мови в чітких і дійових рисах дають нам різні способи мислення і сприймання. Мова завжди втілює в собі своєрідність цілого народу [3, 349]. Тому при вивченні іноземної мови до неї слід підходити не тільки як до засобу комунікації, але і як до засобу прилучення до іншої національної культури, можливості ознайомитись із традиціями, звичаями, повсякденним життям, літературою, історією, цивілізацією народу – носія цієї мови, що й акумулює в собі іншомовна художня література, яка є провідною ланкою у вихованні полікультурної особистості майбутніх учителів іноземної мови за умов відсутності іншомовного середовища.

Паралельне і одночасне вивчення мови і культури є невід'ємним аспектом висококваліфікованої підготовки майбутнього фахівця іноземної мови. У мові найяскравіше виявляються національні особливості культури. Тут вони відбиваються так виразно, що незнання мови може великою мірою ускладнити доступ до здобутків цієї культури. Водночас слід пам'ятати, що ніколи одномовність не сприяла відкритості людського інтелекту іншим культурам. Культура є ніби сплавом "свого" і "чужого", вона є тим простором, де смисли народжуються, обмінюються і прагнуть бути перекладеними з однієї мови культури на іншу [8, 24]. Мова, одночасно з призначенням бути засобом спілкування, накопичує і зберігає інформацію про осягнений світ і дійсність. Таким чином, оволодіння іноземною мовою нерозривно пов'язано з оволодінням іншомовною культурою, яка передбачає не тільки засвоєння культурологічних знань, а й формування здібності й готовності зрозуміти і прийняти культуру носіїв мови, що вивчається.

Це також простежується в основних положеннях концепції В. Гумбольдта щодо мови і культури, які можна звести до наступного: матеріальна і духовна культура втілюється у мові; кожна культура національна, її національний характер проявляється в особливостях бачення світу; мові притаманна специфічна для кожного народу внутрішня форма (ВФ); ВФ мови – це вираження "народного духу", його культури; мова є посередником між людиною та світом [3, 381].

Для того, щоб мова постала як феномен культури, необхідно читати іншомовні художні твори мовою оригіналу, удосконалювати вміння щодо вдумливого читання, завдяки якому виявляється розуміння студентами не тільки фабули, а й смислу тексту.

Викладач іноземної мови має повністю усвідомлювати, що йому відведена роль "джерела знань". Він представляє іншомовний світ і є представником мови, що вивчається. Вивчаючі будуть частково ототожнювати мову з людиною, яка її викладає. Отже, відповідальність перед сучасною освітою у мовних ВНЗ досить велика, бо від рівня професійної підготовки майбутніх учителів іноземної мови залежить рівень знань наступних поколінь.

Виходячи з вищевикладеного, можна стверджувати, що досить вагомого значення набуває робота з іншомовною художньою літературою, а саме з оригінальними творами, що зберігають самобутність лексики, граматичні конструкції і стиль творця; формування системного уявлення про художню літературу країни мови, що вивчається; різноманітність жанрів; максимально широке знайомство з кращими зразками іншомовної художньої літератури. Вони є фрагментом національної культури, яка містить інформацію про історичні, політичні, економічні, соціокультурні процеси сучасного англомовного суспільства, відображають специфіку світосприйняття, світогляду носіїв мови – представників іншої культури та слугують здійсненню художнього спілкування.

Художнє спілкування, як зазначає Ю. Борєв, полягає у здійсненні інтелектуально-емоційного творчого зв'язку автора та реципієнта; передача останньому художньої інформації, яка має певне відношення до світу, художню концепцію, сталі ціннісні орієнтації [2, 160]. Художній твір є тим каналом по якому здійснюється ця передача, а саме спілкування між автором і читачем

This document was created using SOLID CONVERTER PDF To remove this message, purchase the product at www.SolidDocuments.com

відбувається через художній текст. Він наче фокусує в собі культурну інформацію, що накопичувалась протягом століть. У тексті загублені в минулому, призабуті значення починають спілкуватись одне з одним, виходити зі своєї шкаралупи, шукати застосування і додавання до інших. Адже інакше вони лишались непомітними і неначе перестали існувати [1, 255 – 256]. Сприймаючи іншомовний художній твір, реципієнт (майбутній вчитель іноземної мови) долучається до певної культури, а його свідомість вступає в діалог з автором, героями і відповідно з певною епохою. Таким чином, художнє спілкування передбачає перш за все художнє сприйняття.

У педагогічних дослідження щодо проблем художнього сприйняття сучасні науковці виділили такі етапи засвоєння художніх творів:

- первісне сприйняття, яке пов'язане з відтворенням у свідомості, уяві художніх образів;
- активне духовне переживання, що здійснюється у єдності з самовираженням;
- наукове осягнення художньої дійсності;
- повторне і разом з тим нове, на більш глибокому рівні сприйняття і розуміння образів, засвоєння художнього твору [6, 35].

Аналіз наукової літератури відносно проблеми художнього сприйняття, на рівні філософських та психолого-педагогічних досліджень, розглядає здатність особистості до сприйняття художніх творів як таку, що потребує від майбутнього вчителя іноземної мови вміння включати до процесу емоційно-чуттєву сферу, власний культурний, духовний та емоційний потенціал, усвідомлювати умовність та життєподібність іншомовного художнього твору. Проте слід підкреслити індивідуальність характеру сприйняття. Адже один і той самий художній твір не може формувати однакову художню свідомість, не стає умовою появи абсолютно ідентичних почуттів, сприймань, смаків, відношень.

Сприйняття іншомовного художнього твору значною мірою залежить від особистісних якостей реципієнта (майбутнього вчителя іноземної мови), підготовленості до такого сприйняття, рівня знань, культурної підготовки, кола інтересів, установок. Адже установка на сприйняття опосередкована рівнем культурної обізнаності сприймаючої особи, оскільки в акт сприйняття, в процес осягнення твору включається вся людська особистість з її світоглядом, ідеалами, моральними почуттями, культурними цінностями, ставленням до життя [11, 48].

Розмірковуючи над процесом художньої рецепції, Ю. Борєв також доходить висновку, що її характер залежить не лише від художнього тексту, а й від особливості реципієнта (його здібностей, фантазії, пам'яті, особистого досвіду, запасу життєвих та художніх вражень, культурної підготовки розуму та почуттів), об'єктивних соціально-історичних передумов (художньої традиції, громадської думки, мовленнєво-семіотичної умовності). Спираючись на психологічні дослідження, вчений називає ряд важливих механізмів художнього сприйняття:

- ідентифікацію героя з власним "Я";
- синестезію (взаємодія органів рецепції: слуху, зору тощо);
- асоціативність (коло життєвих і художніх аналогій);
- часові рецепції (теперішнього, минулого і майбутнього часу);
- рецепційну установку (опора на попередню систему культури, попередня;
- настроєність на сприйняття, яка діє протягом усього процесу художнього переживання [2, 160].

У процесі сприйняття іншомовного художнього твору відбувається його інтерпретація. Кожна деталь твору набуває для реципієнта особливого, символічного значення, допомагає усвідомити зміст зображеного, тож розглядається більш уважно, диференційовано, ніж у життєвих ситуаціях. Сприймаючи іншомовний художній твір, читач (майбутній учитель іноземної мови) одержує культурну інформацію в цілеспрямовано обробленому вигляді, тому що автор згадує лише необхідні йому деталі, події, персонажі, підкреслюючи при цьому певні сторони і властивості необхідні для передання певного культурного колориту. Тому читання іншомовної художньої літератури відіграє важливу роль у формуванні полікультурної особистості майбутнього вчителя іноземної мови.

Висновки. З викладеного логічно виокремлюється думка про те, що художнє сприйняття, а, отже, і художнє спілкування має стати невід'ємною складовою частиною педагогічних механізмів. Читаючи іншомовну художню літературу, реципієнт (майбутній учитель іноземної мови) вступає у художнє спілкування, долучаючись до морально-естетичних та культурних цінностей. Воно формує здатність "бути іншим", тобто зрозуміти іншого, співпереживати з ним. Адже сприймаючи іншомовний художній твір, майбутній вчитель іноземної мови долучається до іншомовної культури, звичаїв, традицій, виховує у собі позитивне уявлення, оцінку про загальнолюдські

This document was created using SOLID CONVERTER PDF To remove this message, purchase the product at www.SolidDocuments.com

моральні цінності, що в майбутньому сприятиме професійному рівню міжкультурної комунікації. Таким чином, художнє спілкування нерозривно пов'язане з художнім сприйняттям, що не лише сприяє полікультурному вихованню, а й є його важливою складовою.

1. Бахтин М.М. Эстетика словесного творчества. – М.: Искусство, 1979. – 424 с.

2. Борев Ю.Б. Єстетика. – М., 1988. – 496 с.

3. Гумбольдт Вильгельм фон. Язык и философия культуры. – М.: Прогресс, 1985. – 451 с.

4. Державна національна програма "Освіта" Україна XXI століття. – К.: Райдуга, 1994. – 61 с.

5. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Науковий редактор видання доктор пед. наук, проф. С.Ю. Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003. – 273 с.

6. Каган М.С. Роль и взаимодействие искусств в педагогическом процессе //Искусство в школе. – 1998. – №4. – С. 28 – 32.

7. Концепція виховання дітей і молоді в національній системі освіти / Інформаційний збірник Міністерства освіти та науки України. – Київ: "Педагогічна преса", 1996. – №13.

8. Миропольська Н.Є. Формування художньої культури учнів загальноосвітньої школи засобами мистецтва слова: Автореф. д-ра пед. наук – К., 2003. – 36 с.

9. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті // Освіта України. – 2002. – 23 квіт.

10. Програма з англійської мови для університетів / інститутів (п'ятирічний курс навчання) – К., 2001. – 245 с.

11. Якобсон П.М. Психология художественного восприятия. – М.: Искусство, 1964. – С. 85.

Стаття надійшла до редакції 23.06.2010

УДК 004:33

Юрій Задорожний, *студент Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ЕКОНОМІСТІВ

У статті проаналізовано основні напрями розвитку та використання сучасних інформаційних технологій у професійній підготовці майбутніх економістів, розглянуто підходи до тлумачення пов'язаних з цими поняттями, зроблено їх уточнення та теоретичне обґрунтування. Обґрунтовано доцільність пріоритетного використання LMS системи Moodle.

Ключові слова: *інформаційні технології, Інтернет, дистанційне навчання, телекомунікаційні технології, мережеві технології, система електронного навчання.*

В статье проанализированы основные направления развития и использования современных информационных технологий в профессиональной подготовке будущих экономистов, рассмотрены подходы к толкованию связанных с этими понятиями, сделано их уточнение и теоретическое обоснование. Обоснована целесообразность приоритетного использования LMS системы Moodle.

Ключевые слова: *информационные технологии, Интернет, дистанционная учеба, телекоммуникационные технологии, сетевые технологии, система электронной учебы.*

The article analyzes the main trends of development and use of modern information technology in training future economists, considered approach to the interpretation of related concepts made their clarification and theoretical study. Expediency priority use of LMS Moodle.

Key words: *information technologies, Internet, controlled from distance studies, telecommunication technologies, network technologies, system of electronic studies.*

Постановка проблеми. Широке впровадження мережі Інтернет в освіту зумовило появу мережевих технологій навчання та поставило питання про доцільність розгляду формування професійної компетентності майбутніх фахівців через призму нових освітніх технологій. Постійно зростаючі можливості Інтернет відкривають нові перспективи для впровадження дистанційних технологій у вищу професійну освіту з метою формування професійної компетентності майбутніх економістів та потребують розвиненого комп'ютерного навчально-методичного забезпечення. Мережеве навчання, своєю чергою, активно стимулює розвиток систем інформаційного забезпечення навчального процесу: мережевих електронних бібліотек, курсів та інших інформаційних ресурсів.

Аналіз останніх досліджень. Питання використання інформаційних технологій у навчальному процесі були предметом досліджень як вітчизняних, так і зарубіжних вчених.

© Ю. Задорожний, 2010

This document was created using SOLID CONVERTER PDF To remove this message, purchase the product at www.SolidDocuments.com